

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo rada, mirovinskoga
sustava, obitelji i socijalne politike

**Izvešće o provedbi Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za
razdoblje od 2021. do 2027. godine, za 2023. godinu**

Naziv nositelja izrade: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

Izrađeno: ožujak 2024. godine

Sadržaj

Uvod.....	2
Izješće o provedbi posebnih ciljeva.....	4
1. <i>Unaprjeđenje kvalitete radnih mjesta</i>	4
2. <i>Unaprjeđenje stanja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u Republici Hrvatskoj</i>	5
3. <i>Jačanje kompetencija radne snage</i>	7
4. <i>Poboljšanje pristupa tržištu rada nezaposlenim i neaktivnim osobama</i>	8
Zaključak	10

Uvod

Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje doprinosi uspostavi usklađenog i perspektivnog tržišta rada te sigurnog i zdravog mjesta rada. Cilj plana je povećati stopu zaposlenosti, podići kvalitetu radnih mjesta i osigurati učinkovitu zaštitu i sigurnost radnika na mjestima rada. Ključna zadaća plana je daljnji razvoj tržišta rada i stvaranje uvjeta za uređeno tržište rada koje će omogućiti dostojanstven rad, ali i uvažiti posebne potrebe osoba koje su u nepovoljnom položaju.

Na kvalitetu radnih mjesta, a time i zadovoljstvo radnika, utječe više karakteristika vezanih uz pojedino radno mjesto, no iz provedenih istraživanja 2021. i 2022. godine proizlazi da su pojedine karakteristike ipak ključne. Naime, to je na prvom mjestu sigurnost odnosno stabilnost radnog mjesta, nakon čega slijede raspored radnog vremena te radni uvjeti, a tek potom i visina plaće. Uslijed tako dobivenih rezultata dvaju provedenih istraživanja o kvaliteti radnih mjesta, jasno je da treba raditi na unaprjeđenju radnog zakonodavstva, kao temelju za poticanje pozitivnih poslovnih praksi kako bi se preokrenuli negativni trendovi i utjecalo na kreiranje kvalitetnih radnih mjesta koja će kod radnika stvoriti subjektivan dojam zadovoljstva poslom, a time i spriječiti mogući odljev kvalificirane radne snage u druge zemlje.

Na stabilnost mirovinskog sustava izravno utječe što dulji ostanak radnika u svijetu rada te što manji broj prijevremenih invalidskih mirovina. U tom smislu će se trajno poboljšavati sigurnost i zaštita zdravlja na mjestima rada upravo kako bi se smanjio broj profesionalnih bolesti i teških ozljeda na radu. Provođenjem učinkovitih mjera zaštite na radu, stalnom edukacijom i kampanjama u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu razvija se kultura prevencije s ciljem sprječavanja ozljeda na radu, nastanka profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom te broja smrtno stradalih radnika. Kako bi se unaprijedio sustav zaštite na radu nastavit će se s umrežavanjem institucionalnih dionika i socijalnih partnera radi praćenja podataka i stanja za poboljšanje razine sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, s ciljem donošenja daljnjih politika te će se poticati uspostava mehanizama za uspostavu sustava upravljanja sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu kod poslodavaca.

I u 2023. godini Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i Hrvatski zavod za zapošljavanje nastavili su s provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja, s posebnim naglaskom na zelenoj i digitalnoj tranziciji gospodarstva. Cilj je poticati otvaranje novih radnih mjesta u zelenoj i digitalnoj industriji, odnosno u onim granama gospodarstva koja će se u budućnosti najviše razvijati te će samim time biti održiva u godinama koje nadolaze.

Provodile su se mjere aktivne politike zapošljavanja koje su uključivale 9 programa, a kako bi se poticalo zapošljavanje, samozapošljavanje te osposobljavanje i obrazovanje, sve u cilju povećanja zapošljivosti i zadržavanja u zaposlenosti. Pojedine mjere aktivne politike zapošljavanja, kao što su potpore za zapošljavanje i pripravnštvo te samozapošljavanje, financijski su osnažene putem Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (dalje: NPOO).

Provedba obrazovanja putem sustava vaučera čija je operativna dodjela i korištenje započelo s 1. travnjem 2022. godine, putem aplikacije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje s minimalnim administriranjem, sredinom 2023. godine proširena je na stjecanje ostalih vještina potrebnih na tržištu rada, a ne samo onih povezanih sa zelenom i digitalnom tranzicijom. Isto je financirano putem Europskog socijalnog fonda plus (dalje: ESF+). Vaučere za obrazovanje mogu koristiti zaposlene i nezaposlene osobe koje zbog nedostatka vještina ne mogu pronaći zaposlenje ili im u nedostatku vještina prijeti gubitak postojećeg zaposlenja. Dodjelom vaučera osigurava se stjecanje potrebnih vještina na brz i učinkovit način, a naglasak je individualnim potrebama korisnika, koji također može izabrati obrazovni program i ustanovu koju želi pohađati.

Izješće o provedbi posebnih ciljeva

1. Unaprjeđenje kvalitete radnih mjesta

1.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja ishoda

Pokazatelj ishoda	Početa vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost, godina podatka
Stopa zadovoljstva radnika radnim mjestom	74%	79%	66% (2022.)

1.2. Opis napretka u provedbi posebnog cilja 1

Do donošenja ovog strateškog dokumenta u Republici Hrvatskoj nije se sustavno pratilo zadovoljstvo radnika radnim mjestom. Stoga je početkom 2021. godine napravljeno prvo istraživanje na tu temu s ciljem dobivanja početnog pokazatelja i praćenja stanja tijekom narednih godina. Imajući u vidu da je početak 2021. godine još uvijek bio pod snažnim utjecajem gospodarskih posljedica pandemije COVID-19, koje su između ostalog, dovele i do gubitka određenog broja radnih mjesta, rezultati tada provedenog istraživanja ukazivali su na izrazito visok udio zadovoljnih radnika. Stoga je već početkom 2023. godine provedeno kontrolno istraživanje kojim se namjeravalo utvrditi zadovoljstvo radnika tijekom 2022. godine. Međutim, 2022. godinu obilježile su nepovoljne makroekonomske okolnosti uzrokovane ratom u Ukrajini i inflacijom koja je zahvatila sve europske zemlje, pa tako i Hrvatsku. Zbog pada kupovne moći građana, radnici su mahom počeli izražavati nezadovoljstvo visinom svojih plaća, a što je opet u velikoj mjeri utjecalo na rezultate istraživanja provedenog početkom 2023.

Međutim, da bi utjecaj na planiranu ostvarenu vrijednost pokazatelja bio učinkovit, tijekom 2021. i 2022. godine pripreman je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu, koji je obuhvatio zakonske promjene izravno povezane s elementima koji utječu na kvalitetu radnih mjesta u Republici Hrvatskoj. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2023. te isti već pokazuje prve pozitivne pomake u planiranom smjeru. Primjerice, udio ugovora o radu sklopljenih na određeno vrijeme značajno je pao već prve godine primjene izmijenjenih zakonskih odredbi. Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje takvih je ugovora tijekom 2022.

godine prosječno bilo 22,50%, da bi njihov udio za 2023. godinu iznosio tek 21,04% i može se očekivati daljnji trend pada.

Naime, Zakonom je, između ostalog, spriječeno neopravdano sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme, ograničavanjem broja mogućih uzastopno sklopljenih ugovora te u tom kontekstu prepoznavanjem tzv. povezanih poslodavaca, uključujući i lakšu mogućnost prelaska radnika na sigurniji oblik zaposlenja (rad na neodređeno vrijeme).

Ovim Zakonom potpunije je uređen rad na izdvojenom mjestu rada (od kuće radnika) te uveden novi fleksibilan način rada na daljinu (pri čemu radnik može birati mjesto rada). Nadalje, propisana je dodatna zaštita pojedinih kategorija radnika, primarno roditelja djece do 8 godina života, i to u slučaju nejednakog rasporeda radnog vremena i prekovremenog rada.

Također, uvedeno je novo pravo na dopust od 5 dana godišnje za pružanje osobne skrbi članu obitelji ili kućanstva, te pravo na odsutnost s posla zbog osobito važnih i hitnih obiteljskih razloga radnika kada je potrebna njegova trenutačna nazočnost.

Cjelovito je uređen i novi oblik rada koji se obavlja korištenjem digitalnih radnih platformi s primarnim ciljem poboljšanja radnih uvjeta odnosno zaštite osoba koje na takav način rade. Zakonske odredbe koje se na ovo odnose stupile su na snagu kasnije, odnosno tek 1. siječnja 2024. pa će njihov učinak biti poznat prilikom izrade sljedećeg izvješća.

Slijedom svega navedenog može se zaključiti kako će se, unatoč nešto lošijem rezultatu istraživanja provedenog početkom 2023. o zadovoljstvu radnika radnim mjestom, pravi rezultati ovog pokazatelja moći dobiti tek u narednim istraživanjima jer će tada u punoj primjeni biti nove odredbe Zakona o radu.

2. Unaprjeđenje stanja zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u Republici Hrvatskoj

2.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja ishoda

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost, godina podatka
Broj ozljeda na radu	18.138	13.235	16.295 (2022.)
Broj profesionalnih bolesti	135	120	1.370 (2022.)

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost, godina podatka
Broj smrtno stradalih radnika	30	20	22 (2022.)

2.2. Opis napretka u provedbi posebnog cilja 2

Iz područja zaštite na radu dostupni su zadnji statistički podaci za 2022. godinu prema kojima je u odnosu na 2019. godinu zabilježen pad broja ozljeda na radu za ukupno 10,1%. U 2019. godini ukupan broj prijavljenih ozljeda na radu bio je 18.138, dok je broj zaprimljenih prijava o ozljedi na radu u 2022. godini iznosio 16.295 ozljeda. Izuzetno veliki porast broja profesionalnih bolesti, i u ovom promatranom razdoblju, posljedica je pandemije izazvane bolešću COVID - 19 koja se priznavala kao profesionalno oboljenje u djelatnostima zdravstvenog i socijalnog sustava.

Tijekom 2023. godine stupila je na snagu obveza stalnog stručnog usavršavanja dionika u sustavu zaštite na radu koji su se bili obvezni upisati u Registar osposobljavanja i usavršavanja iz zaštite na radu i obavljanja poslova zaštite na radu. Na taj način je uspostavljen model stalnog stručnog usavršavanja dionika u sustavu zaštite na radu i uspostavljen je Registar stručnjaka zaštite na radu. U Registru je na dan 31. prosinca 2023. godine bilo registrirano ukupno 3.301 korisnički račun od čega se 2.844 odnosi na dionike sustava zaštite na radu, 64 na Inspektore zaštite na radu te 19 na obrazovne suradnike. Nadalje, tijekom 2023. godine je ukupno 1.746 puta pristupljeno interaktivnom internetskom alatu kojim se provodi stalno stručno usavršavanje, a koji se nalazi na mrežnim stranicama ministarstva nadležnog za rad. U promatranom razdoblju Nacionalno vijeće za zaštitu na radu održalo je tri sjednice. Tijekom 2023. godine, provedeno je ukupno 52 nadzora i revizija nad radom ovlaštenih osoba što je i više nego li je predviđeno planom odrađivanja istih. U smislu povećanja osviještenosti poslodavaca i radnika o značenju prevencije i provođenju preventivnih mjera u sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu održavaju se radionice u suradnji sa socijalnim partnerima. Provedbom mjera u odnosu na početnu vrijednost i dalje bilježimo pad broj ozljeda na radu i smrtno stradalih, dok je kod profesionalnih bolesti zabilježen porast zbog priznavanja bolesti COVID – 19 kao profesionalne bolesti u određenim djelatnostima. Podaci o ozljedama na radu, profesionalnim bolestima i broju smrtno stradalih radnika za 2023. godinu bit će dostupni u mjesecu kolovozu 2024. godine.

3. Jačanje kompetencija radne snage

3.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja ishoda

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost, godina podatka
Broj nezaposlenih osoba koje su se zaposlile u razdoblju od 12 mjeseci nakon završenog obrazovnog programa	0	10.000	590 (2023.)
Broj zaposlenih osoba koje su zadržane u zaposlenju u razdoblju od 12 mjeseci nakon završenog obrazovnog programa	0	10.000	807 (2023.)

3.2. Opis napretka u provedbi posebnog cilja 3

Jačanje kompetencija radne snage u kontekstu redovitih poslovnih procesa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje sve se više usmjerava na provedbu obrazovanja za stjecanje kompetencija traženih na tržištu rada putem sustava vaučera, koji je pokrenut u travnju 2022. godine kroz NPOO 2021.-2026. Provedba obrazovnih mjera te obrazovanja odraslih putem vaučera financira se iz nekoliko različitih izvora koji uključuju Državni proračun, ESF+ i NPOO. U lipnju 2023. godine odobreno je dodatno financiranje obrazovnih mjera putem sustava vaučera kroz ESF+ te je inicirano proširenje sustava kojim se omogućuje dodjela vaučera za programe obrazovanja kojim se stječu odnosno unaprjeđuju i ostale (deficitarne) vještine tražene na tržištu rada, ne samo one povezane sa zelenom i digitalnom tranzicijom. Dosadašnja provedba sustava vaučera pokazuje vrlo dobre rezultate te veliki interes zaposlenih i nezaposlenih osoba kao i pružatelja usluga - obrazovnih ustanova. U bazu pružatelja usluga obrazovanja dostupnih korisnicima za dodjelu vaučera upisana je 141 obrazovna ustanova koja nudi ukupno 198 različitih programa obrazovanja (77 za stjecanje digitalnih, 46 za stjecanje zelenih te 75 za stjecanje ostalih deficitarnih vještina). Od uspostave sustava u travnju 2022. godine do 31.

prosinca 2023. godine odobreno je ukupno 16.512 zahtjeva. Obrazovanje je uspješno završilo 8.510 korisnika te im je izdano uvjerenje o stečenim kompetencijama.

U 2023. godini u registar HKO-a, podregistar standarda zanimanja, upisano je 150 novih standarda zanimanja. Ukupno je do 31.12.2023. u registar upisano 559 standarda zanimanja.

U okviru projekta "Mapiranje vještina potrebnih na tržištu rada s naglasnom na digitalnu i zelenu tranziciju" tijekom 2023. godine provedeno je ažuriranje kataloga vještina s novim zelenim i digitalnim vještinama temeljem standarda zanimanja upisanih u Registar HKO te je izrađen modul za samoprocjenu vještina.

25 digitalnih profila sektora izrađenih 2021. godine periodično se ažuriraju temeljem podataka dostupnih na Portalu za napredno praćenje tržišta rada.

4. Poboljšanje pristupa tržištu rada nezaposlenim i neaktivnim osobama

4.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja ishoda

Pokazatelj ishoda	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost, godina podatka
Broj zaposlenih 6 mjeseci nakon izlaska iz mjere aktivne politike zapošljavanja	23.514	150.400	13.562 (2023.)

4.2. Opis napretka u provedbi posebnog cilja 4

Hrvatski zavod za zapošljavanje provedbom aktivne politike zapošljavanja doprinosi poboljšanju pristupa tržištu rada nezaposlenim i neaktivnim osobama. Tijekom 2023. godine nastavljena je intenzivna implementacija mjera aktivne politike zapošljavanja kojom je obuhvaćeno 37.226 novouključenih osoba. Najčešće korištene mjere bile su obrazovanje (33,1 % novouključenih), potpore za zapošljavanje (15,4 % novouključenih) i samozapošljavanje (14,6 % novouključenih).

Provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja nezaposlenim osobama u nepovoljnom položaju na tržištu rada olakšava se pristup zapošljavanju i na taj način umanjuje mogućnost socijalne isključenosti i siromaštva, ali i povećava njihova zapošljivost.

Mjere su usmjerene na različite skupine nezaposlenih osoba kao i na poslodavce kojima se primjerice nastoji olakšati poslovanje dodjelom potpora za zapošljavanje, ubrzati pronalazak posla mladima temeljem mjere pripravnštva i pojednostaviti pokretanje vlastitog posla dodjelom potpore za samozapošljavanje osobama s dobrim poslovnim idejama.

Kroz mjere obrazovanja i osposobljavanja korisnicima se omogućava stjecanje kompetencija za novo zapošljavanje ili zadržavanje radnog mjesta, a čime se potiče zadržavanje u zaposlenosti.

Usprkos smanjenju broja nezaposlenih mladih, mladi će nam i dalje biti u fokusu politika zapošljavanja. Problem mladih je često da nakon izlaska iz obrazovanja nisu u potpunosti spremni za ulazak na tržište rada. Mladima, stoga, pomažemo putem potpora za pripravnštvo, a ukoliko im nedostaju određene vještine, na raspolaganju im je mogućnost korištenja mjera za obrazovanje. Ujedno, i kroz 2023. godinu omogućeno im je korištenje vaučera za obrazovanje.

Pojedinim mjerama aktivne politike zapošljavanja, kao što su potpore za zapošljavanje i pripravnštvo te samozapošljavanje, a koje su usmjerene na zelenu i digitalnu tranziciju, i u 2023. godini bilo je moguće dodijeliti veći iznos novčane potpore.

Ministarstvo hrvatskih branitelja (dalje: MHB) u 2023. godini u okviru Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji provodilo je aktivnosti s ciljem poboljšanja statusa na tržištu rada i smanjenja rizika od socijalne isključenosti braniteljsko-stradalničke populacije iz Domovinskog rata, a koje se odnose na dodatno obrazovanje te stjecanje vještina za veću prilagodljivost na tržištu rada, potpore za samozapošljavanje, zapošljavanje kod poslodavca, proširenje djelatnosti te poticanje rada zadruge hrvatskih branitelja.

Temeljem provedbe opisanih aktivnosti u 2023. godini MHB je ukupno isplatilo 133 potpore, ukupne vrijednosti 1.112.574,71 eura, a ugovorne obveze korisnika u pravilu traju godinu dana.

Tijekom 2023. godine za 114 korisnika nakon završetka ugovornih obveza utvrđeno je da su zaposleni šest mjeseci nakon izlaska iz mjere te stoga doprinose ostvarenju pokazatelja OI.02.2.53.

Na dan 31.12.2023. godine za 63 korisnika još uvijek nije proteklo šest mjeseci od dana izlaska iz mjere, dok za 115 korisnika još uvijek traju ugovorne obveze te se stoga ne računaju u ostvarenje vrijednosti pokazatelja OI.02.2.53.

Zaključak

Izmjenama i dopunama Zakona o radu, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2023. učinjen je bitan iskorak prema osiguravanju kvalitetnih radnih mjesta u Republici Hrvatskoj, te dodatno stupanjem na snagu odredbi koje uređuju novi oblik rada koji se obavlja korištenjem digitalnih radnih platformi, a koje su stupile na snagu 1. siječnja 2024. godine. Naime, ova novela općeg propisa o radu reformskog je karaktera i ista već pokazuje svoje prve učinke, odnosno značajan utjecaj na mijenjanje poslovnih praksi i bolje upravljanje ljudskim potencijalima u nizu tvrtki. Imajući u vidu da su ključni ciljevi bili osigurati pravni temelj za stabilna radna mjesta, omogućiti bolju ravnotežu poslovnog i privatnog života te urediti specifičan, novi oblik zapošljavanja i rada koji se odvija korištenjem digitalnih radnih platformi, u narednom razdoblju uložiti će se dodatni napor da se takve nove zakonske odredbe na pravilan način i primjenjuju u praksi. Naime, radnici zadovoljni kvalitetom radnog mjesta bitna su determinanta uspješnih poslodavaca koji na tržištu ostvaruju konkurentsku prednost i koji su otporni na sve nepredviđene okolnosti tržišta rada i života općenito.

Uzevši u obzir starenje radne snage, potrebno je unaprjeđivati prevenciju ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i smrtno stradalih radnika, kako bi se omogućio što dulji ostanak u svijetu rada i spriječio gubitak radne snage. Zdravi i sigurni radnici uvjet su za osiguranje radno sposobnog stanovništva. Navedeno se može isključivo provesti aktivnim i učinkovitim upravljanjem sustava zaštite na radu.

Jednako tako, mjere aktivne politike zapošljavanja i dalje su jedan od osnovnih mehanizama kojima se nastoji sve nezaposlene osobe uključiti na tržište rada, a čime se potiče gospodarski razvoj te ujedno snažno doprinosi daljnjim pozitivnim kretanjima na tržištu rada.

Nadalje, implementacijom sustava vaučera u okviru NPOO-a nastavljeno je s ostvarivanjem cilja koji uključuje veće sudjelovanje nezaposlenih i zaposlenih osoba u cjeloživotnom obrazovanju. Od druge polovine 2023. godine kroz sustav vaučera omogućeno je financiranje stjecanja i onih vještina koje nisu nužno povezane sa zelenom i digitalnom tranzicijom, a putem ESF+.